

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

CONCESSIONARIO ESCLUSIVO per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: ISTITUTO ECONOMICO ITALIANO-MILANO, Via G. Lazzaroni 10.

IZKLJUCNO ZASTOPSTVO ZA OGLASE v Kr. Italije (razen za Ljubljansko pokrajino) in inozemstvo ima ISTITUTO ECONOMICO ITALIANO-MILANO, Via G. Lazzaroni 10.

Iznaja vsak torek in petek

Ljubljana, torek 2. marca 1943-XXI

Cena posamezni številki 0'80

Devinkulacija kavcij

Združenje trgovcev ljubljanske pokrajine je prejelo uradno tolmačenje, kako se naj postopa s prošnjami za devinkulacijo kavcijskih pologov.

Potrebne informacije so interesentom v pisarni Združenja na razpolago.

Uvedba taksnega papirja ter novih taksnih golic za menice

V smislu določil odredbe Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino z dne 8. II. 1943-XXI, št. 16, ki je bila objavljena v »Službenem listu« z dne 10. februarja 1943-XXI, 12. kos, ter stopi v veljavo dne 1. marca 1943/XXI, je na ozemlju ljubljanske pokrajine razširjena raba taksnega papirja z vodnim natisom. Izdane so tudi nove menične golic z vtisnjenim kolkom.

Te taksne papirje, kakor tudi menične golic, prodaja finančna uprava po pooblaščenih prodajalcih (trafikah).

Dokler taksni papir ne bo na razpolago, je za namene, navedene v zgoraj omenjeni odredbi, dovoljena raba navadnega papirja s pogojem, da je ta opremljen s kolki v vrednosti predpisanega taksnega papirja, ki ustreza namenu.

Dosedanje menične golic se tudi smejo uporabljati, če so dokolkovane s posebnimi meničnimi kolki.

Menične kolke, ki bodo prišli v kratkem v promet, smejo nalepljati in uničevati izključno le davčni uradi.

Bencin in petrolej za marec

Obrtniška in industrijska podjetja, ki porabljajo bencin in petrolej kot obratovno pomožno sredstvo (ne za razsvetljavo) se oprezajo, da se izdajajo boni za mesec marec v uradu Pokrajinskega korporacijskega sveta, soba št. 12, in sicer: za obrtnike, za katere je vložilo skupno prošnjo Združenje industrijev in obrtnikov, obrtni odsek v Ljubljani, v dneh od 1. do 3. marca (mizarji, strugarji, knjigovezi, slikarji, urarji, graverji, optiki), od 3. do 5. marca (mehaniki, ključavničarji, kleparji, elektrotehniki, steklarji), od 5. do 7. (krojači, modistinje, krznarji in razni). Za industrijo in delavnice državnih in avtonomnih podjetij in zavodov na individualne prošnje od 7. do 10. marca. Po tem roku se bodo izdajali boni samo v izjemnih primerih na individualne prošnje.

Zboljšanje položaj v Grčiji

V Berlinu je imela Nemško-grška blagovna izravnalna družba (Degriges) svojo prvo sejo. Predsednik družbe direktor Braun je v začetku svojega poročila sporočil, da je izjavil posebni pooblaščenec nemške vlade v Grčiji, da je dosegla Degriges popoln uspeh. Na to je poročal o razvoju na grškem trgu. Ukrepi nemškega posebnega pooblaščenca so s sodelovanjem italijanskega posebnega pooblaščenca že dosegli, da je nazadovala inflacija v Grčiji. Nadalje se more ugotoviti, da se je položaj na grških trgih izboljšal. Izvoz Nemčije v Grčijo se je znatno povečal in kljub vojnim težkočam se bo mogla še nadalje pospeševati oskrba Grčije.

Razvoj na italijanskih borzah

V vseh državah skušajo vlade preprečiti borzno špekulacijo ter neupravičen dvig borznih tečajev, ker takšni dvigi pospešujejo inflacijo. Poleg tega pa se povsod prizadevajo, da zajamejo odvišni denar za državne namene. Tako je delala tudi italijanska vlada ter dosegla popoln uspeh, kakor kaže članek, ki ga posnemamo iz »Südost-Echo« in v katerem se pravi med drugim:

Italijanski delniški trg je bil v l. 1942, v znaku izrazite pičlosti materiala. Ponudba je vsahnila, ker je bila hotena posledica ukrepov finančnega ministrstva, ki je kot nadzorstvena oblast nad borznim prometom nastopila proti špekulaciji. Ze pred vojno je vlada na italijanskem delniškem trgu čvrsta tendenca, da so se dvigali tečaji iz leta v leto. V letih 1940. in 1941. pa je zaradi naraščajoče obilice denarja vedno bolj nastopal finančni kapital, ki ni kazal samo špekulativne želje po dobičku, temveč tudi beg denarja v dejanske vrednote. Državna oblastva so pogosto svarila pred temi pojavi, dokler niso same posegle v ta razvoj. Smisel teh vladnih ukrepov je bil v tem, da se doseže izolacija delniškega trga v interesu državne kapitalne potrebe. Brez omejitve dividend in zvišanja kuponskega davka se pač ni mogel zapahnuti promet z delnicami. Z uvedbo davka na prirastek vrednosti se je prohibitivno vplivalo na promet z realitetami. In ker se je to sredstvo glede prometa realitet obneslo, se je to sredstvo uporabilo tudi za promet z delnicami. 20 odstotkov davka od dobička, ki ga je moral plačati prodajalec delnic z dodatkom 4 odstotnega prometnega davka je postavil med ponudbo in povpraševanjem jez, ki ga skoraj ni bilo mogoče preplezati. Splošna sprememba vseh delnic, glasečih se na prinosnika v imenske delnice pa je prisilila k igri z odkritimi kartami.

Posledica vsega tega je bila, da je bil v l. 1942. promet na italijanskih borzah zelo skromen. Skoraj ves promet se je koncentriral na milanski borzi. Za nekatere delnice, zlasti za one tekstilnih in elektrotehničnih podjetij, se je sicer v jeseni 1942 pokazala volja po dvigu njih tečajev, kljub temu pa so bili najvišji tečaji vendarle nižji ko v l. 1941.

Ze poletju 1942 se je odločilo finančno ministrstvo za ukrepe, ki naj bi bolje spravili v sklad kapitalno politiko delniških družb z interesi države. Od zvišanja osnovne glavnice ko tudi od vsakega drugega zvišanja kapitala, se je moralo 20% oddeliti za rezerv, ki se je morala naložiti v 3 odstotne neprenosne zakladne bone, ki se vrnejo šele l. 1947. Da gre tu za posojilo, ki naj zgladi pot za prisilno varčevanje, se vidi iz povezanosti teh posojil in delniškim prometom. V novembru je nato izšla naredba, ki je otežkočila nakup delnic. Od izdaje te naredbe se je morala pripraviti enako visoka vsota, ki se je plačala za nakup delnic tudi za nakup zakladnih listov. S tem se naj bi zlasti borzni kapital odvrnil od delniške kupčije. Ta naredba je dala borzni kupčiji čisto novo lice. Se na-

prej pa traja čvrstost tečajev, da je bil dosežen hoteni učinek brez škode za razvoj tečajev. Naložbeni papirji, državne obveznice in industrijske delnice so našle pri zboljšanju notic večjo pripravljeno-

	31. XII. 1941	31. XII. 1942	najvišji tečaj v l. 1942.	najnižji tečaj v l. 1942.
5% drž. renta	95.50	94.75	98.25	94.—
3½% drž. renta delnice	80.75	87.—	88.90	79.—
Snia Viscosa (300)	801.—	802.—	973.—	675.—
Montecatini (100)	249.—	275.—	334.—	223.—
Dalmina (80)	186.—	240.—	257.—	183.—
Ansaldo (200)	76.—	222.—	220.—	87.—
Fiat (200)	965.—	895.—	1070.—	738.—
Breda (200)	490.—	440.—	602.—	440.—
Franco Tosi (200)	450.—	440.—	572.—	382.—
Adriatic (100)	259.—	335.—	405.—	220.—
Edison (160)	558.—	707.—	805.—	480.—
Terni (200)	290.—	300.—	352.—	235.—
Romane (300)	725.—	800.—	900.—	635.—
Destilerie (90)	279.—	316.—	386.—	215.—
Eriden (sladkor 300)	970.—	1150.—	1400.—	810.—
Caffaro (kem. 250)	516.—	650.—	675.—	452.—
Italgas (10)	26.45	32.5	34.25	23.20
Mira Larya (kem. 100)	285.—	340.—	353.—	220.—
Italcementi (100)	427.—	540.—	622.—	367.—
Pirelli (500)	2000.—	2400.—	2640.—	1745.—

Turško bančništvo

Prehod Turčije iz čisto agrarne države v kmetijsko državo z močno razvito industrijo se je mogel izvršiti zaradi akutnega pomanjkanja kapitala samo na ta način, da je turška vlada posegla v gospodarstvo in aktivno sodelovala v turškem bančništvu. Kako zelo je bila država pri vseh pomembnejših gospodarskih načrtih navezana na dober bančni aparat, se je že pokazalo pri prvi petletki v l. 1934, ko je bilo treba pripraviti za ustanovitev tekstilnih, rudarskih in kemičnih podjetij velikanske vsote. Isto se je pokazalo tudi pri kasnejših petletkah.

Začetki modernega turškega bančništva segajo v l. 1863., ko se je ustanovila Banque Imperiale Ottomane v Carigradu, ki naj bi državo podpirala v gospodarskih vprašanjih. Delovanje te banke v letih 1863. do 1923. je važno poglavje v zgodovini turškega bančništva.

Novo poglavje v razvoju turškega bančništva datira iz l. 1923., ko se je bančništvo bolj trdo včlenilo v turško gospodarstvo. Kako zelo je pri tem razvoju sodelovala turška država, kaže najbolj očitno dejstvo, da je bila država udeležena pri celotnem nominalnem kapitalu vseh nacionalnih bank s 89.5 odstotka.

Da se dobi jasnejši pregled o strukturi turških bank, je dobro če se turške banke presoajo po izviru njih kapitala. V tem primeru se morejo vse banke razdeliti na tri skupine. V prvi skupini je Centralna banka turške republike v Ankari. Ustanovljena je bila leta 1931. in ima nominalno 15.000.000 osnovnega kapitala, od katerega pa je bilo vplačano le 10.5 milijona funtov. Banka ima 4 podružnice ter 8.7 milijona turških funtov rezerv. Banka skrbi predvsem za ureditev denarnega obtoka ter za varstvo denarne veljave.

Drugo skupino tvorijo državne banke, od katerih je najstarejša in največja Agrarna banka. Ima 100 milijonov turških funtov nomi-

nalne glavnice, od katere pa je vplačana približno ena tretjina. Skrbi za agrarne kredite, katere podeljuje v prvi vrsti malim kmetom. Sedež banke je v Ankari ter ima 61 mestnih podružnic in 201 podeželskih poslovalnic.

Pred l. 1923. ni bilo v Turčiji banke, ki bi dajala industrijske kredite. Kasneje sta bili v ta namen ustanovljeni dve veliki banki. Sümerbank je predvsem prevzela že obstoječa industrijska podjetja ter je udeležena pri posebno važnih novih industrijskih podjetjih. V prvih petih letih svojega obstoja je banka investirala skupno 69.7 milijona turških funtov, od katerega zneska odpade na lastna podjetja banke 46.5 milijona turških funtov. Banka ima eno podružnico in 80 milijonov nominalne glavnice.

Za finansiranje rudarskih podjetij skrbi Etibanka, ki je v lastna podjetja vložila nad 10 milijonov turških funtov. Komunalna banka daje predvsem občinam posojila za občekoristne namene, kakor za vodovode, električno napeljavo in podobno. Do konca leta 1937. je dala 184 občinam 3.7 milijona turških funtov posojil. Zemljiška banka, ki ima 20 milijonov turških funtov glavnice pospešuje zlasti zidavo stanovanjskih hiš. Ker pa ima zelo malo kapitala in zahteva zelo visoke obresti, je bil njen dosedanji razvoj slab.

V tretji skupini so zasebne banke, katerih vloga pa je v primeri z ono državnih bank precej skromna. Na vsem kapitalu turških bank so udeležene zasebne banke le s 13.3 odstotka. Sedaj je najvažnejša zasebna banka Ischbanka, ki ima 41 podružnic, 5 milijonov glavnice in 3.4 milijona t. f. rezerv. Banka je zlasti udeležena pri sladkornih tovarnah in nekaterih rudarskih podjetjih. Banka sme opravljati vse bančne posle. Podoben pomen ima Turška trgovska banka, ki se je ustanovila l. 1937. v Carigradu. Banka ima 14 podružnic ter daje tr-

govske kredite. Ima en milijon t. f. glavnice, ki je vsa vplačana. Otomanska banka in Solunska banka delata z inozemskim kapitalom, Otomanska banka ima 61 podružnic z 10 milijonov angleških funtov glavnice ter 1.250 milijonov angleških funtov rezerv. Daje predvsem trgovske kredite. Pomen Solunske banke je zelo nazadovale in ima danes samo še štiri podružnice.

Tudi pomen inozemskih bančnih podružnic je zelo nazadovale. Vseh teh podružnic je samo še 7, in sicer dve nemški, dve italijanski (Banca Commerciale Italiana in Banco di Roma) ter po ena nizozemska, ruska in angleška banka. Vse te banke so v prejšnjih časih skrbele za finansiranje cest in prometnih naprav, sedaj pa same posredujejo kupčijo med Turčijo in njih domovino.

Ze danes se vidijo ugodne posledice državnih investicij na razvoj turškega kmetijstva, industrije in rudarstva. Da je bil ta razvoj tako nagel in uspešen je mnogo pripomoglo to, da se je mogla turška država pri svojem poseganju v gospodarstvo opreti na dobro organizirano bančništvo.

Madžarska Viscosa tovarna
Madžarska Viscosa tovarna, pri kateri je odločujoče udeležena Salgo-Tarjanska rudarska družba, je po približno dveletnem zidanju gotova. Samo še nekateri stroji se morajo še postaviti. Vsa dela pa so že tako napredovala, da se more začeti proizvodnja. Nova tovarna je zgrajena ob Donavi v premogovnem revirju Dorogi. Tovarna potrebuje zelo mnogo surovin. Pri polni proizvodnji bo potrebovala 6000 ton celuloze, 6000 ton jedkastege natrona, 9000 ton žveplene kisline, 1800 ton karbonsulfata, 30.000 ton premoga in dnevno približno 20.000 m³ vode, ki se bo neposredno jemala iz Donave, nato pa še 1100 m³ filtrirane vode. Vsa tovarna pa se bo v bodočnosti še razširila, da bo mogla kriti vso potrebo Madžarske na umetnem tkivu. Za investicije in za obratno glavnico je bilo potrebnih 20 milijonov pengö.

Srbsko lesno gospodarstvo
Ob otvoritvi razstave, ki jo je organiziral zavod za kurjavo, je izjavil gospodarski minister Nedeljković, da spada Srbija med najbolj revne gozdnate dežele. Vsa gozdna površina znaša 1.18 milijona ha ali 21 odstotkov vse površine Srbije. Od vse gozdne površine odpade na visoki gozd 46 odstotkov, na srednji 7, na nizki gozd 31 in na grmičevje 16 odstotkov. Samo državni gozdovi so dobro upravljeni, da imajo na hektar 200 m³ lesne množine. Vse prirastek znaša 2.7 milijona kubičnih metrov, dočim pa se na leto potroši 5.3 milijona kubičnih metrov. Čeprav je imela Srbija še pred 100 leti nad 51 odstotkov gozdne površine, so se kasneje zaradi sečnje gozdovi decimirali. Ker je danes uvoz lesa možen le v omejeni meri, se mora lesna potrošnja zmanjšati. Temu namenu služi tudi razstava zavoda za kurjavo. Namesto lesa se morata bolj uporabljati premog in lignit, zlasti lignit, ki se nahaja v Srbiji v velikih količinah. Po sedanjem stanju se porabi v Srbiji za kurjavo 1.85 milijona ton lesa in le 70.000 ton premoga.

Iz italijanskega gospodarstva

V rimskem uradnem listu je bil objavljen zakonski odlok o ceni kravjega mleka za prehrano za vse pokrajine. Cene so večinoma izenačene in velja mleko v pokrajini Trieste in Gorizia po 2 liri v zimski in poletni dobi.

Trgovinski odnosi Italije so sedaj najbolj živahni z Nemčijo ter je trgovina med obema državama že dosegla rekordno stanje. Trgovinski odnosi Italije z Bolgarsko in Hrvatsko so ostali skoraj neizpremenjeni. Z Grčijo so trgovinski sliki manj živahni, ker so izvozne možnosti Grčije zelo omejene. Trgovinski promet Italije z Madžarsko je ostal isti kot v l. 1941. Označiti se more kot dober. Zelo pa se je povečal italijanski trgovinski promet s Slovaško. Blagovna izmenjava Italije s Turčijo pa se omejuje na kompenzacijske posle.

Potrošnja rib je v Italiji močno narasla. Tako so v Milanu zavžili v januarju 1941 976 q rib, v januarju 1942 pa 3042, v februarju 1941 862, l. 1942. pa 3155, v marcu 1941 1160, 1942 pa 1160. V aprilu je potrošnja narasla od 1467 na 2815, v maju od 1739 na 5483, v juniju od 1298 na 2710, v juliju od 868 na 2228, v avgustu od 1103 na 2604, v septembru od 1436 na 3114, v oktobru od 1649 na 3117, v novembru od 1467 na 2084 in v decembru od 1496 na 1908 metrskih stotov rib.

Albin Šifrer — petdesetletnik

V petek je praznoval agilni in v trgovskem svetu dobro znani puškar Albin Šifrer svojo petdesetletnico. Rojen je bil v Ljubljani in se izučil pri ljubljanskem puškarju Kaiserju, kjer je ostal do svetovne vojne, ko je moral na vojno. Po vrnitvi iz ruskega vojnega ujetništva je zopet stopil v službo pri tvrdki Kaiser, kjer je ostal do leta 1930, ko se je osamosvojil. Ves se je posvetil svoji trgovini, ki jo je povzdignil do velikega ugleda. Posebno cenijo jubilarja in njegovo vestno delo člani zelene bratovščine.

Uglednemu ljubljanskemu trgovcu k njegovemu jubileju tudi naše iskrene čestitke.

Na mnoga leta, g. Šifrer!

Občni zbori

Delniška družba »Emona« Istituto Agricolo Immobiliare di Lubiana ima redno glavno skupščino 16. marca ob 11.30 v Rimu, via Agostino Depretis. Na dnevnem redu skupščine so poročila upravnega in nadzornega sveta, predložitev bilance, izvolitev 1 upravnega svetnika in določitev prejemkov upravnega sveta.

Union, hotelska in stavbinska d. d. v Ljubljani ima redni občni zbor v torek 16. marca ob 17. v klubski sobi kavarne Union. Dnevni red je običajni. Na dnevnem redu je tudi volitev petih članov in dveh namestnikov nadzornega sveta. Delnice se morajo položiti vsaj osem dni pred občnim zborom, najkasneje do 6. marca v pisarni Grand hotela Union v Ljubljani.

Finska zunanja trgovina

Lani je Finska uvozila razno blago v vrednosti 9548 milijonov finskih mark v primeri z 8818 milijoni v prejšnjem letu. Izvozila je pa blaga v vrednosti 5373 milijonov finskih mark (4281 mil. v l. 1941.).

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72.

Izkaz o zaposlenosti delavstva v letu 1942.

Zavod za socialno zavarovanje je objavil statistične podatke o zaposlenosti delavstva v letu 1942. Iz izkaza posnemamo naslednje podatke:

Povprečno je bilo zavarovanih delavcev in nameščencev v l. 1942. skupno 26.510. Od tega jih je bilo zavarovanih pri

ZSZ	21.883
TBPD	4.535
Merkurju	92

Od skupnega števila zavarovancev je bilo

moških 15.730 ali 59.34%
ženskih 10.780 ali 40.66%

Povprečni dnevni stalež bolnih, za delo nesposobnih zavarovancev je znašal v letu 1942. pri

ZSZ	709
TBPD	84
Merkurju	3

Skupaj 796

Ker je stalež bolnikov odvisen predvsem od števila zavarovancev, je za primerjavo in presojo zdravstvenih prilik zavarovancev prikladnejši odstotek bolnikov, ki je znašal pri

ZSZ	3.24%
TBPD	1.85%
Merkurju	3.26%

Skupaj 3.00%

Najvišji odstotek bolnikov je v lanskem letu imel ZSZ in sicer 3.24% (pri moških celo 3.53%), zbog česar je bilo bilančno ravnovesje bolniške panoge v resni nevarnosti. Najnižji in najugodnejši pa je bil odstotek bolnikov pri Trgovskem bolniškem in podporne družstvu, in sicer 1.85% (pri moških celo 1.64%), to je nad polovico nižji od onega pri ZSZ-u.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, katera približno ustreza faktičnemu dnevnemu zaslužku povprečnega delavca in nameščencea, je znašala pri

ZSZ	L 21.61
TBPD	L 31.30
Merkurju	L 38.93

Skupaj . . . . . L 23.33

Iz zgornje primerjave je razvidno, da so zaslužki zavarovancev Trgovskega bolniškega in podporne družstva in »Merkurja« neprimerno višji od zaslužkov članov ZSZ-a, ker so pri prvih dveh ustanovah zavarovani pretežno uradniki, medtem ko tvori gros zavarovancev ZSZ-a delavski stalež. V odstotkih izraženo so plače zavarovancev TBPD-a za 45%, plače »Merkurjev« zavarovancev pa za 80% višje

od mezd zavarovancev ZSZ-a. Po posebni mezdni statistiki, ki jo je sestavil ZSZ je med drugim razvidno, da se je zavarovana mezda od meseca julija 1941 do meseca januarja 1943 zvišala

pri moških za L 9.73 ali 64.48% pri ženskah za L 4.59 ali 48.52%

Skupaj za L 7.29 ali 56.25%

Celotna dnevna zavarovana mezda predstavlja približno faktični dnevni zaslužek vseh zavarovanih delavcev in nameščencev. Ona najbolje karakterizira gospodarsko stanje oziroma gospodarski razvoj, ker vsebuje implicite i število delavcev i znesek njihovih posameznih zaslužkov. Celotna zavarovana mezda tvori nadalje podlago za odmero vseh zavarovalnih prispevkov in skoro vseh zavarovalnih dajatev. Celotna dnevna zavarovana mezda je znašala v letu 1942. povprečno pri

ZSZ	L 472.856.80
TBPD	L 141.933.40
Merkurju	L 3.581.90

Skupaj . . . . . L 618.372.10

Če pogledamo še zaposlenost delavstva po industrijskih skupinah, dobimo naslednjo sliko. Zaposleje bilo v:

kmetijstvu	257
javnem prometu	427
pri zasebnih prom. podjetjih	298
industriji kamenja in zemlje	1040
kovinski industriji	1371
gradnji prevoznih sredstev	122
kemični industriji	385
centrali za proizvodnjo sile	123
tekstilni industriji	1046
industriji papirja	729
industriji kože in gume	282
predelovanje kože in njenih surogatov	582
gozdno-žagarski industriji	1270
predelovanju lesa in rezbarstvu	739
industriji hrane in pijače	921
industriji tobaka	576
gostinskih obratih	931
oblačilni industr. in čiščenju	1271
gradnji železnice, cest itd.	1535
gradnjah nad zemljo	778
grafični industriji	605
higieni	859
občinskih obratih	1245
trgovini	2835
denarnih in zavarovalnih zavodih itd.	1441
gledališču, svobodni poklici, razno	1314
hišna služinčad	3527
Skupaj	26510

Saharin

Ko se je l. 1885. pojavil na razstavi izumov v Londonu — piše Nicola Scatamacchia v listu »Auntarchia e Commercio« — proizvod čigar posladevalna moč je prekašala sladkost vseh dotlej znanih proizvodov, je bila mednarodna javnost v tehničnem svetu precej vznemirjena zaradi možnih posledic, ki bi jih utegnil imeti razvoj nove industrije na sladkornem tržišču.

Novi proizvod je dobil ime »saharin«. Kakor mnogo drugih proizvodov v kemični industriji, tako je bilo tudi odkritje saharina slučajno. C. Fahlberg je pri svojih raziskavanjih, pri katerih je sodeloval tudi L. Remsen, po naključju odkril novi proizvod. Začel je preučevati način za njegovo proizvodnjo ter skušal dobiti v Ameriki finančno pomoč za njegovo izdelovanje. Šele l. 1886. se mu je posrečilo industrijsko pridelovanje v bližini Magdeburga.

Kmalu so nastale tovarne tudi v drugih deželah, predvsem v Švici in Nemčiji. V Italiji je bila ustanovljena prva tovarna l. 1892. Upanja, ki so jih stavili v saharinu, se niso izpolnila. Kljub njegovi najvažnejši lastnosti, da je

550 krat slajši od sladkorja, nima saharin nikake hranilne vrednosti, pač pa vsebuje dražljive sposobnosti. Nihče ne more tajiti, da vpliva saharin v najvišji meri na živce okusa, toda v nasprotju s sladkorjem, ki krepi organizem, je dokazano, da preide saharin nespremenjen v blato in v urin. Pozitivno je dognano, da se more zaradi tega saharin uživati tudi v večjih dozah brez resnih motenj v človeškem organizmu.

Nekaj let potem, ko se je pojavil saharin na tržišču, se je poleg strah, da bi mogel kdaj nadomestiti sladkor ali zmanjšati njegov konsum. Saharin je postal dragocen zdravilni pripomoček v medicini. Zlasti za sladkorno bole, katerim omogoča večjo izbiro jedi.

Na vsak način je pa bojazen, da bi mogla proizvodnja saharina škodovati sladkorju, predvsem pesnemu sladkorju, s katerim so v tesni zvezi veliki interesi poljedelstva in trgovine, pa tudi bojazen, da bi se mogli zaradi saharina zmanjšati državni dohodki, določila natančno gospodarsko pozicijo saharinu. Samo na goljuživ način je prišel saharin v sestavo pijač (so-

de, sirupov, vina itd.) in nekaterih živil) sladoleđ, mezga, kakav, čokolada itd.) in samo začasni ukrepi v vojnem času so dovolili zadevno njegovo uporabo.

V Italiji, kjer je bilo treba znizati konsum sladkorja za eno tretjino, se je dovolilo mešanje s sladkorjem. Začelo se je l. 1919. v mi-

lanski tovarni Linate pod nadzorstvom finančnih organov z mesečno množino 15 milijonov kilogramov. Sladkorju so dodali najmanjšo količino saharina (0,5 saharina na 100 gr sladkorja). Tako je bilo do l. 1921., ko je v Italiji prenehala proizvodnja saharina in s tem tudi mešanje s sladkorjem.

Gostilničarski vestnik

Cenik za bifeje (okrepčevalnice) in zdravljake

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino je izdal na podlagi prošnje Pokrajinske zveze delodajalcev Ljubljanske pokrajine z dne 19. januarja 1943-XXI za odobritev cenika za bifeje in zdravljake naslednje

obvestilo:

Za okrepčevalnice (bifeje) po § 76./7. zakona o obrtih, uvrščene v II., III. in IV. kategorijo gostinskih obratov, veljajo za (predmete) pijače, ki niso navedene v ceniku za vina z dne 6. maja 1942-XX št. 83 »Služb. l. 37/42, cene, ki so predvidene za kavarniške obrate III. vrste v maksimalnem ceniku z dne 1. oktobra 1942-XX št. 186 »Služb. list 79/42.

Za zdravljake (odstavek 4. § 76. zakona o obrtih), ki ne smejo točiti alkoholnih pijač, veljajo za kavo, čaj in ostale brezalkoholne pijače istotako cene, ki so predpisane za maksimalnim cenikom za kavarniške obrate III. kategorije. Cene, po katerih morajo odslej prodajati bifeje (okrepčevalnice) in zdravljake, so naslednje:

ekspresna kava	Lir 1.30
črna kava, kapucin	1.40
bela kava, mleko	1.60
ledena kava (mazahran)	1.60
mlečna kava, mrzla	1.60
čokolada, kakao	2.50
ruski čaj	2.—

Denarništvo in zavarovalstvo

Obtok bankovcev v Češko-Moravski je znašal ob koncu lanskega leta 14.089 milijona Kč. Zlati zaklad je izkazan v višini 1515 milijonov Kč.

V Romuniji se je lani obtok bankovcev povečal od 80.25 na 101.02 milijarde lejev. Poročilo Romunske narodne banke dalje navaja, da se je zlati zaklad banke lani potrojil. Dohodki norveških zavarovalnic so se v l. 1942 povečali od 219 na 330 milijonov kron, njih izdatki pa od 80 na 103 milijone kron.

Gospodarske vesti

Visoki komisariat je podaljšal rok za prodajo alkoholnih dišav do 15. marca.

Cas zatemnitve je določen od 28. februarja dalje od sedmih zvečer do šestih zjutraj.

Hrvatski finančni minister je izdal delniški družbi »Vrbovec-zavodi« koncesijo za ustanovitev tovarne za spirit v Vrbovcu, okraj Križevci.

Potniške tarife so bile na hrvatskih železnicah s 1. marcem zvišane za 50 odstotkov, dočim so ostale blagovne tarife neizpremenjene.

Hrvatske železnice so lani prepeljale 23.8 milijona oseb, od katerih je plačalo celo vozovnico 13.7 milijona oseb, polovično vozno je plačalo 6.5 milijona, samo režijsko vozovnico pa 3 milijone oseb.

Trgovinska pogodba med Madžarsko in Turčijo je bila podpisana v Budimpešti. Nova pogodba velja za eno leto. Hkrati je bil podpisan tudi sporazum o plačilnem prometu.

V zvezi z vojno-gospodarskimi omejitvami je sedaj v Nemčiji prepovedano predvajanje modelov damskih oblek in prirejanje modnih revij.

Nemški minister za zasedena vzhodna ozemlja je izdal naredbo, s katero se obnavlja zasebna lastnina v Estoniji, Latiški in Litvi.

Slovaški finančni minister je znizal uvozno carino za volnene tkanine in za volnene tkanine, ki so mešane s svilo, če ne znaša njih nakupna cena v tujini več ko 100 Kč za meter 140 cm širine. Zniža-

čaj s citrono	Lir 2.35
ruski čaj v kozarcu	1.25
čaj v kozarcu s citrono	1.75
punč, grog	3.50
limonada, vroča	1.25
limonov sok	1.30
oranžev sok	1.70
malinovec, oranžada, limonada	1.25
oranžada S. Pellegrino, steklenica ¼ litra	3.50
mineralna voda 2 dl S. Pellegrino	0.70
pivo, steklenica ¼ litra	4.60
vermut, originalna znamka, v kozarcu	2.50
vermut, znamke Karpano	3.—
vermut z grenčico	2.70
vermut kina	2.70
žganje 1/50	2.50
vinjak	3.—
likerji domači	3.—
amerikano temen ali svetel	3.25
selekt	3.25
bitter Campari	3.25
Fernet Branca	3.25
Ramazzotti	3.25
Rabarbaro S. Pellegrino	4.—
med, marmelada	2.—
sladoleđ, porcija	3.—

Za vina veljajo najvišje cene, določene za gostinske obrate z naredbo z dne 6. maja 1942-XX št. 83.

Te cene veljajo takoj!

Pripomba: Prepoved postrežbe z mlekom in belo kavo ostane še vedno v veljavi.

nje velja za skupno 200.000 metrov blaga.

Poseben konzorcij se je ponudil madžarskemu ministru za oskrbo, da bo pridobil svinjsko mast iz kuhinjskih odpadkov. Ti odpadki naj bi se najprej zbirali v Budimpešti. Z odpadki bi redili najprej 40.000 prašičev, kasneje pa 80 do 100 tisoč.

Tudi švicarskim ladjam je dovolila angleška pomorska zavarovalnica ugodnostne tarife. Za transporte iz atlantskih pristanišč Južne Amerike v Španijo, Portugalsko in sedaj tudi Švico se plačuje le 5 do 6 odstotkov vojne premije, za vse druge transporte pa 10 odstotkov.

Dansko-finska trgovinska pogodba je bila podpisana. Izmenjava blaga bo znašala približno 40 milijonov danskih kron v vsako smer. Surovo maslo, ki ga bo dobavila Danska, se bo na polovico plačalo po dansko-švedskem klirinškem kontu, ker je dovolila Švedska izvoz švedskih proizvodov na Dansko v vrednosti 6 milijonov švedskih kron. V prvem polletju 1943 bo švedska izvozila na Dansko skupno blaga za 36 milijonov danskih kron. Izvoz vina iz Portugalske neprestano pada, odkar se je začela vojna. L. 1939. je izvozila Portugalska še 409.000 hl vina, l. 1940. samo 320.000, l. 1941. 86.000 in lani samo 67.000 hl vina. Po vrednosti je znašal izvoz vina l. 1939. 13 odstotkov vrednosti vsega portugalskega izvoza, lani pa samo 1 odstotek.

Delovni čas v ameriških oboroževalnih podjetjih je bil pred kratkim razširjen od 4 na 48 ur. Sedaj pa je bil znova razširjen na 52 ur tedensko. Delavci v oboroževalni industriji odslej ne smejo zapustiti dela, da bi si poiskali drugo delo. Nadalje je bil objavljen seznam strok, ki niso važne za vojno. Pripadniki teh strok se morajo na poziv oblasti javiti za delo v vojno važnih obratih, če so stari od 18 do 36 let.

Vojni stroški Združenih držav Severne Amerike so proračunani za leto 1943./44. na 98 milijard dolarjev. Od teh izdatkov bo šlo za nabavo orožja 66 milijard, za plače vojakov in njih vzdrževanje 21 milijard, za nove industrijske stavbe 2, za druge vojne stroške pa 6 milijard dolarjev. Ves narodni dohodek Združenih držav se ceni na 145 milijard dolarjev, ter gre torej mnogo več ko polovica vsega narodnega dohodka za vojno.